

UTAZÁSOK JAPÁN BUGYRAIBA

(Itojama Akiko: *Balfék!* Európa Könyvkiadó, Budapest, 2010)

Ha a kezünkbe vesszünk egy könyvet, melynek fedőlapján japán szerző nevét olvassuk, azt várjuk, hogy egy idegen világba csöppenünk, új kulturális tapasztalatok érnek bennünket a mű olvasása közben. Sajnos, nem sajnós, az ilyen elvárások kevéssé teljesülhetnek be, ha kortárs szöveggel van dolgunk. A távol-keleti világ mindennapjaiba begyűrűzött a nyugati kultúra, így ha kortárs közeg a színtere egy történetnek, akkor csak mélyebb rétegeiben találhatunk számunkra idegen elemeket.

Nincs ez másképp Itojama Akiko idén magyarul megjelent kötetében sem, amely két kisregényt tartalmaz, ahol a szereplők karaktere, s azok problémái hasonlatosak az európai emberéhez, csakúgy, mint életük általános tere. Az idegenség nem ebben ölt testet, hanem a szerző egyedi megoldásaiban. A keleti ember transzcendens iránti igényével összhangzásban misztikus szereplőket vezet be, akiknek kilétét mindvégig homályban hagyja, túlzásokat használ, a felgyorsult világ leképzéseként pergő eseménysorral dolgozik. Ez nem az a könyv, amiből nyugodtan átlapozhatunk oldalakat, igazándiból még bekezdéseket sem ugorhatunk át, mert szinte minden mondatban lényeges dolog történik.

A problémák eltúlzása és a szélsőséges helyzetek bemutatása, sokszor az enyhe szájbarágósság idegen a magyar prózakultúrától. A hazai olvasó hozzászokott ahhoz, hogy nincsen minden készen elé rakva. Több nyitottságot vár, így sokszor nevetségesnek érezheti ezt a szöveget, de ha rájön, hogy az említett könyv csak azért nem kedves neki, mert kulturális különbségek vannak, és sokkal szélsőségebb a mai japán ember élete, mint gondolná, akkor el tudja fogadni ezt a folyamatos „nagy” utáni igényt, ami a rengeteg túlzásban és a hömpölygő eseményekben nyer formát.

Az, hogy egyszerre érezzük közösnek ezt a világot és távolinak, feszélyezhet bennünket a mű olvasásakor, de nem tántoríthat el tőle, mert Akiko könyve leköti az embert, s nem bírja ki, hogy ne vegye elő a metrón, ne olvassa tovább a mozgólépcsőn, kitéve magát az idős hölgyek „Mozogjon már, kisasszony!” kiáltásainak.

Az első *Balfék!* című kisregény története roppant egyszerű. A kis egyetemista viszonyt folytat egy idősebb nővel. A nő elhagyja, méghozzá meglehetősen kegyetlen módon: félmeztelenül, egy gyertyánfához kötözve hagyja ott egy parkban, és hozzámegy egy másik férfihoz. A fiúcska összeroppan, nem végzi el az egyetemet, alkoholizmusba temetkezik, cirka tíz, tizenöt éven át éli ezt a céltalan, kiábrándult életet, emberi kapcsolatai elhalnak: egyre mélyebbre csúszik. Miután elhatározza magát és elvonul egy kórházba kezeltetni problémáját, felkeresi a nőt, aki elindította a lejtőn. Újra találkozik Gakukoval, aki már idősebb, megtört nőként áll előtte, és akiből csak élete rengeteg tragédiája hozta elő az emberséget, aminek eddig csíráját sem fedezhettük fel.

Akiko meglepően szélsőségesen mutatja be az elkorcsosult, már-már állativá váló szexuális viszonyokat és az alkoholizmust. A könyv egy aktus leírásával indul, ami kissé hatásvadásznak tűnik elsőre, de érdekes próbálkozás egy szexuális együttlét bemutatásával alakítani ki a karaktereket, akiknek személyiségéről pontos képet kapunk már ebből a pár oldalból is. Innentől kezdve az olvasó pontosan tudja, kivel van dolga, ügyefogyott fiatal fiúval, és egy idősebb, kegyetlen nővel, aki egy gésa szépségével és egy kamionsofőr durvaságával rendelkezik. Azonban mégsem sajnáljuk meg ezt a szerencsétlen fiút, aki az egész műben sodródik, tehetetlen, és a megváltást másoktól várja. Közben új szereplőkkel ismerkedhetünk meg, akik a mai japán társadalom tipikus alakjai. Megjelenik például a lánybarát, az otthonülő nő, aki tőzsdézni kezd, üzletasszonnyá válik, majd belekeveredik egy szektába, vagy találkozhatunk például a tipikus anyával, aki kis éttermet vezet és megteremti maga körül a nyugalom szigetét.

Azonban nem csak ilyen szereplőkkel van dolgunk. A tipikus szereplők túlzásba hajló ábrázolása mellett, megjeleni egy olyan alak is, akinek léte definiálhatatlan. Ez a Képzeletbeli Személynek nevezett transzcendens szereplő kétszer jelenik meg a műben, és egyfajta óvó szellem szerepében munkálkodik. A gondviselés megtestesítője, aki beavatkozik az események folyásába. Viszont teljes homályban van ez az alak, olyannyira, hogy az olvasó sokszor nem tud mit kezdeni vele. A szerző váratlanul vezeti be, alig jellemzi, s már el is tűnt a szemünk elől: se neve, se arca. Nem túl nagy a hatásköre, de amikor megjelenik, akkor hozza magával a nyugalmat és a szentimentalizmust, ami némi törést okoz a szöveg folyásában. Mindazonáltal a kisregény nem véletlenül lett bestseller Japánban, s nem véletlenül készítették belőle filmet. Szórakoztató olvasmány, annak ellenére, hogy néha jókat mosolygunk a szerző túlkapásain.

A második kisregény, a *Tengeri remete* egy fokkal bizarrabb. Ebben a történetben a főhős egy remete, aki korábban nyert a lottón, ezért életét idilli egyhangúságban tölti egy tengerparti kisvárosban. Egy nap találkozik Fantáziával, s Kono élete megváltozik, találkozik élete szerelmével, Karinnal. Innentől kezdve a remete életébe nyerhetünk betekintést, aki elkezd utazgatni egy barátjával, Katagirivel és Fantáziával. Az utazás során meglepő dolgok derülnek ki a főhős előéletéről. Ebbe a könyvbe is begyűrűzött az elkorcsosult szexualitás, csak itt vérfertőzés formájában. Az események itt is pörögnek, a szereplők életében több fordulat áll be, s tragikus színezetet kap életük.

Ami a leginkább érdekes ebben a könyvben, az Fantázia alakja, aki hol egy szeszélyes öregúr képében, hol tojássá változva jelenik meg. Némileg hasonló, mint az előző mű misztikus hőse, ám benne nincs meg az az óvó jelleg, ami a Képzeletbeli Személyben benne van; nem őrangyal, sokkal inkább dezorientált hős, akinek tulajdonképpen semmi haszna, de a pusztta létezésével megnyugtatja az embert, sőt mi több: nélküle az élet elképzelhetetlen.

Ez a kisregény is jó társadalomképet ad, itt is jellemzőek a súlyát veszített emberi kapcsolatok, a rohanás, az örökös utazás, és a nyugalom iránti kielégíthetetlen éhség. Itt talán több túlzással van dolgunk, amiket olykor bájos közhelyek tarkítanak. A homály itt is központi, érezhető a szerző szándéka, hogy nyitva hagyja a befejezést, de egy utalással egyértelműen megadja a történet továbbgondolásának irányát. Ha könnyed, ámde érdekfeszítő és nem üres olvasmányra vágyunk, megfelelő választás Itojama Akiko két kisregénye, a *Balfék!*, és a *Tengeri remete*